

К. І. Сєвєбряк,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва,

Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля, м. Сєвєродонецьк

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРОВЕДЕННЯ КОМПАРАТИВНОГО АНАЛІЗУ ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА РЕГІОНІВ

K. Sieriebriak,

PhD in economics, the associate professor of the enterprise economy department

East Ukrainian National University named after Volodymyr Dahl, Ukraine

METHODICAL APPROACH TO CARRY OUT THE COMPARATIVE ANALYSIS OF INDICATORS OF THE REGIONS ECONOMIC COOPERATION

У статті сформовано методичний підхід до проведення компаративного аналізу показників економічного співробітництва регіонів, задаля визначення клімату розвитку. Методичний підхід містить базову і додаткову частину. Розкрито систему показників аналізу економічного співробітництва регіонів та ознак для оцінювання. Визначено типи регіонів за сприятливістю умов розвитку економічного співробітництва регіонів.

In the article the methodical approach to the comparative analysis of economic cooperation indicators of regions in the distance determination of climate development is formed. The methodological approach contains a basic and supplementary part. It was disclosed the system of analysis indicators of the regions economic cooperation and signs for the assessment. The types of regions on the ease of the regions economic cooperation development were identified.

Ключові слова: компаративний аналіз, показники, економічне співробітництво регіонів, методичний підхід, клімат розвитку.

Key words: comparative analysis, indicators of economic cooperation of the regions, methodical approach, climate development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Активізація економічного співробітництва регіонів є одним з напрямів розвитку сучасної економіки. Але незважаючи на використання різних форм та методів реалізації економічного співробітництва регіонів сьогодні вони ще малоефективні. Це обумовлено відсутністю обґрунтованих підходів та методик оцінки ефективності економічного співробітництва регіонів, використання яких дозволяє визначати проблеми та пріоритетні напрями розвитку. На цій підставі дослідження та систематизація існуючих підходів до оцінки міжрегіональної співпраці є вельми актуальною.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Розглядаючи підходи до оцінки та аналізу економічного співробітництва регіонів, слід зазначити, що існує безліч підходів, які давно вже було згруповано у групи.

Так, представники першої групи (Сищук А.А. і Школа І.М.), розглядали співпрацю на прикордонних територіях. Серед показників оцінки вони виділяють: інвестиційний, інноваційний, соціальний, підприємницький, екологічний, інфраструктурний потенціал, а також наявність транспортних коридорів та рівень їх завантаженості [1; 2]. Але зазначений підхід потребує деякої варіації показників для оцінки співпраці саме між регіонами всередині країни.

Представники другої групи (Євдокімов Ф.І., Розумна Н.В. і Сторонянська І.І.) також характеризують процеси співробітництва в цілому. Деякі показники характеризують глибину взаємопроникнення національних

відтворювальних процесів — квоти, коефіцієнти концентрації зовнішньоекономічних зв'язків, а інші — рівень відкритості економіки (ефективність торгівлі окремими товарами, рівень виробничого потенціалу регіону, ефективність використання окремих видів ресурсів) [3; 4]. Дуже велике коло економічних явищ охоплює співробітництво, на цій підставі показники доречно групувати: торгово-виробничі; експортно-імпорتنі, соціально-економічні, науково-технічні, галузеві, трудові тощо.

Серед представників третьої групи слід виділити Боярко І., Мікулу Н., Терещенко Т. Мікула Н. зазначила, що оцінити економічне співробітництво прикордонних регіонів можливо лише непрямыми методами. До показників оцінки непрямим методом віднесено наступні: показники прикордонної торгівлі, взаємної зовнішньої торгівлі та інвестиційної діяльності; обсяги фінансової підтримки з міжнародних фондів та структур, суспільні ефекти від реалізації заходів та транскордонних проєктів; якість життя мешканців прикордоння, а також темпи їх зростання у порівнянні з іншими регіонами та середніми по Україні [5—7].

Більш комплексним підходом є методика запропонована Терещенко Т.В., яка побудована на принципі багаторівневості, що дозволяє оцінити розвиток економічного співробітництва регіонів на мікро- (оцінка результатів реалізації конкретних проєктів, програм, заходів транскордонного співробітництва в залежності від сфери діяльності), мезо- (на даному етапі відбувається збір та зведення у єдиний масив інформації про результати реалізації проєктів, в якості показників використовуються

Таблиця 1. Групи та показники економічного співробітництва регіонів

Група показників	Конкретні показники
Загальні статистичні дані	Площа регіону; населення та зайнятість; стан демографічних процесів, транспортної системи, комунікаційної інфраструктури, довкілля, туризму та сільського господарства
Показники, що характеризують соціально-економічне та екологічне становище	Рівень доходу на душу населення; по території, середній по країні; рівень безробіття по території, середній по країні; номінальна заробітна плата по території, середній по країні; кількість суб'єктів підприємництва (за галузями); інвестиції до регіону; зовнішньоторговельний оборот території з суміжними країнами; рівень забруднення території, природоохоронні заходи
Заходи (проекти) у різних сферах співробітництва	Загальна кількість реалізованих заходів (проектів) за рік, за сферами співробітництва, співвідношення у різних сферах (за кількістю та за витратами); соціальні наслідки реалізації заходів; використання фінансової допомоги міжнародних організацій

наступні: економічні, соціальні, екологічні, інфраструктурні, культурно-освітні, тобто ті які характеризують якість реалізації проектів та програм) та макrorівнях (передбачає проведення сукупної оцінки трансграничного співробітництва прикордонних регіонів у цілому у державі, для прийняття рішень щодо подальшого розвитку цього виду співпраці) [6]. Таким чином, представники третьої групи запропонували "проектний" підхід, суть якого полягає у оцінці ефективності міжрегіональних зв'язків, з використанням системи показників, які характеризують різні форми та напрями міжрегіональних економічних та соціальних взаємодій, що відображаються в проектах чи програмах економічного співробітництва регіонів. Такий підхід дозволяє враховувати комплекс спільно розроблених проектів та визначити наскільки регіони спільно приймають рішення в тій чи іншій сфері діяльності [8]. Проте оцінити рівень економічного співробітництва регіонів за даним підходом є дуже складним, оскільки відсутня в статистиці інформація про показники, які характеризують суспільну роботу.

Товканець С. А., Товканець Г. В. пропонують застосувати поетапну методику аналізу та оцінки економічного співробітництва регіонів, яка включає п'ять етапів:

- визначення мети (оцінка реалізації економічного співробітництва регіонів), об'єкту (регіон), предмета (рівень ефективності діяльності регіону) та завдань (оцінити рівень ефективності економічного співробітництва регіонів, визначити тенденції розвитку; виявити шляхи активізації) аналізу;

- обрання форм економічного співробітництва регіонів для проведення дослідження (базові, інституціональні, функціональні, інноваційні);

- проведення аналізу по кожній з обраних форм, яке включає відповідну систему показників та інформаційне забезпечення;

- визначення впливу економічного співробітництва регіонів на соціально-економічний розвиток (інтеграційний, регіональний, галузевий, соціальний аспекти);

- підведення підсумків, визначення проблем та перспектив економічного співробітництва регіонів [9].

Проте особливої уваги заслуговує методика, яку запропонувала Гречана С.І. (Інститут економіко-правових досліджень НАН України) [10]. Було сформовано систему показників аналізу економічного співробітництва регіонів та ознак задля оцінювання показників міжрегіонального співробітництва у виробничий та невиробничий сфері.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є формування методичного підходу до проведення компаративного аналізу показників економічного співробітництва регіонів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Проведені теоретичні дослідження дозволили обрати найбільш вдалий варіант систематизації показників аналізу економічного співробітництва регіонів. У таблиці 1 подано основні групи показників економічного співробітництва регіонів.

При формування методичного підходу до оцінки економічного співробітництва регіонів варто враховувати наступні принципи: цільової спрямованості — уз-

годження здійснюваних проектів і заходів міжрегіонального співробітництва з базовими цілями та завданнями, які визначено з відповідними регіональними, галузевими, загальнодержавними стратегіями та програмами; комплексності — визначення сукупного впливу міжрегіонального співробітництва на соціально-економічний розвиток регіонів з використанням економічних, екологічних, фінансово-бюджетних, інфраструктурних, культурно-освітніх показників; ефективності — оцінка налагодження добросусідських відносин між суб'єктами міжрегіональної співпраці; універсальності — використання системи оцінки реалізації міжрегіональних програм соціально-економічного співробітництва до різних регіонів; оперативності — необхідність своєчасного збору інформації, а також прийняття на її основі рішень, які покращують соціально-економічний розвиток регіонів; багаторівневості [9].

Розглянувши методики вчених щодо оцінки результатів економічного співробітництва регіонів або міжрегіональних зв'язків, можна виділити наступні типові етапи:

1. Вибір мети, об'єкту аналізу та оцінки ефективності аналізу результатів економічного співробітництва регіонів України або міжрегіонального співробітництва.

2. Вибір методів та системи показників оцінки аналізу результатів економічного співробітництва регіонів України або міжрегіонального співробітництва.

3. Оцінка витрат на аналізу результатів економічного співробітництва регіонів України / міжрегіональне співробітництво.

4. Комплексна оцінка ефективності забезпечення аналізу результатів економічного співробітництва регіонів України або міжрегіонального співробітництва.

На першому етапі здійснюється вибір мети, об'єкту аналізу та оцінки результатів економічного співробітництва регіонів. Метою аналізу є оцінка ефективності міжрегіонального співробітництва, а об'єктом є оцінка результатів економічного співробітництва регіонів.

На другому етапі здійснюється вибір методів та системи показників, необхідних для аналізу та оцінки результатів економічного співробітництва регіонів. Відповідно, пропонується проводити дослідження за такими напрямками (табл. 2).

На третьому етапі здійснюється оцінка витрат на економічне співробітництво регіонів в динаміці по показниках витрат складових.

Важливе значення при оцінці грає четвертий етап — комплексна оцінка результатів економічного співробітництва регіонів, яка визначається за формулою (1):

$$E_m = \sum_{i=1}^n \frac{P_{j,p}^i}{B_{j,p}} \cdot \sum_{i=1}^m \Delta N_i \quad (1),$$

де $P_{j,p}^i$ — результати отримані від реалізації міжрегіональної співпраці і-го регіону;

$B_{j,p}$ — витрати на реалізацію та збереження конкурентних переваг і-го регіону;

m — кількість регіонів, які є учасниками інтеграційних процесів;

ΔN_i — приріст реалізації досягнення очікуваних результатів діяльності і-го регіону у процесі інтеграції, за певний проміжок часу.

Таблиця 2. Напрями, критерії та показники оцінки економічного співробітництва регіонів

Напрями	Критерії	Показники
Виробничий	Розвиток виробничої сфери	Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу наявного населення
		Сальдо чистого експорту
		Індекс промислової продукції
		Рентабельність операційної діяльності
		Обсяг виробленої продукції за галузями
	Матеріальна структура виробництва і його загальний склад	Обсяг реалізованої продукції на душу населення
		Обсяг реалізованої сільськогосподарської продукції на одну особу
		Обсяги виконаних будівельних робіт на одну особу
		Капітальні інвестиції на душу населення
		Галузева та територіальна структура капітальних вкладень в/за регіон
	Використання трудових ресурсів	Товарна та територіальна структура міжрегіонального ввозу та вивозу товарів та послуг
		Середньооблікова кількість штатних працівників
		Середньооблікова кількість штатних працівників
		Сальдо трудової міграції економічно-активного населення
		Кількість прибулих до регіону
	Рівень бюджетного самофінансування регіону	Кількість осіб, які виїхали з регіону
Рівень забезпеченості власними доходами бюджету на душу населення		
Порушення оптимальності у співвідношенні різних видів капіталу	Податкові надходження до бюджету на душу населення	
	Прямі іноземні інвестиції на одну особу	
	Питома вага кожного капіталу в економіці регіону	
Соціальний	Рівень життя	Середня заробітна плата в системі промислового, банківського і торгового капіталу
		Віковий склад населення
		Тривалість життя
		Доходи населення на душу населення
		Відношення середньомісячної заробітної плати до величини прожиткового мінімуму
		Рівень бідності
	Рівень безробіття	Забезпеченість житлом на душу населення
		Рівень захворюваності
		Рівень зареєстрованого безробіття
		Кількість зайнятих та безробітних
	Рівень споживання	Співвідношення зайнятих до безробітних
		Питома вага безробітних у загальній кількості економічно-активного населення
		Обсяг товарообігу на душу населення
		Реалізація послуг на душу населення
Демографічний	Демографічна структура населення	Чисельність населення
		Середня кількість жителів на 1км ² території регіону
		Природний приріст населення
		Відношення кількості економічно активного населення до його загальної кількості
		Очікувана тривалість життя
		Коефіцієнт дитячої смертності
Природно-географічний	Природно-кліматичні умови	Викиди діоксиду вуглецю на душу населення (т)
	Географічне положення	Площа регіону
	Природні ресурси	Масштаби та якість запасу природно-сировинних ресурсів
Екологічний	Рівень екологічного стану та екологічного забруднення території	Рівень освоєння природно-ресурсного потенціалу території
		Рівень платежів за природно-ресурсний потенціал у загальній сумі витрат
Екологічний	Рівень екологічного забруднення території	Питома вага озелененої території
	Екологічне навантаження на природу	Рівень забруднення території смітниками
Організаційний	Рівень реалізації проектів	Рівень концентрації шкідливих речовин і домішок у повітрі, ґрунті і водних басейнах
		Загальна кількість реалізованих заходів за рік у сфері міжрегіонального співробітництва
		Використання фінансової допомоги міжнародних організацій
	Рівень інтегрованості регіону	Коефіцієнт участі органів влади у міжрегіональному співробітництві
		Коефіцієнт участі бюджетних установ у міжрегіональному співробітництві
	Рівень конкурентних переваг регіону	Коефіцієнт загальної відкритості регіону
	Інфраструктура	Коефіцієнт забезпеченості ресурсами регіону
		Довжина спільного кордону
Кількість пунктів перепуску через кордон		
Інтенсивність руху через кордон пасажирів та транспорту (кількість автобусів, вантажних та легкових автомобілів, кількість потягів)		
Інфраструктура	Пасажирооборот за усіма видами транспорту	
	Вантажооборот за всіма видами транспорту	

Джерело: [1—11].

Отже, існує значна кількість методів аналізу, які можуть бути використані в процесі аналізу та оцінювання результатів економічного співробітництва регіонів. Вибір методу аналізу економічного співробітництва ре-

гіонів України відповідного здійснюється з огляду на можливість отримання необхідного масиву економічної і статистичної інформації та трудомісткість її обчислювальної обробки. Результативність же аналізу залежить

Таблиця 3. Система показників аналізу економічного співробітництва регіонів та ознак задля оцінювання

Показники	Тенденції змін		Ознака
	в процесі ЕСР	в результаті ЕСР	
<i>Базова група. Соціально-економічний розвиток</i>			
Валовий регіональний продукт на одну особу	↔	збільшення	основний індикатор стимулятор ЕСР
Наявний дохід на душу населення	↔	збільшення	основний індикатор
Чисельність наявного населення	збільшення	збільшення	основний індикатор
Середня заробітна плата в регіоні	↔	збільшення	стимулятор ЕСР
Рівень безробіття	↔	зниження	основний індикатор
Прибуток підприємств	збільшення	збільшення	основний індикатор стимулятор ЕСР
<i>Група 1. Виробнича сфера</i>			
Обсяг виробленої продукції за галузями	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР
Індекс промислової продукції	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР
Рентабельність операційної діяльності	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР
Продуктивність праці	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР
Інвестиції в основний капітал	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР
Прямі іноземні інвестиції	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР
Обсяг експорту	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР
Обсяг імпорту	збільшення	↔	стимулятор (дестимулятор) ЕСР
Середньооблікова кількість штатних працівників	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР
Питома вага регіону в загальному обсязі реалізованої продукції	збільшення	збільшення	основний індикатор стимулятор ЕСР
Кількість підприємств, що отримали прибуток	збільшення	збільшення	основний індикатор стимулятор ЕСР
Кількість спеціалізованих виробництв	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР
Показники	Тенденції змін		Ознака
	в процесі ЕСР	в результаті ЕСР	
Кількість підприємств, що кооперуються	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР
<i>Група 2. Підприємницька сфера</i>			
Кількість суб'єктів ЄДРПОУ	↔	збільшення	стимулятор ЕСР
Кількість суб'єктів малого підприємництва	↔	збільшення	стимулятор ЕСР
Кількість суб'єктів господарювання, учасників ЕСР	збільшення	збільшення	основний індикатор стимулятор ЕСР
Кількість угод М&А в регіоні	збільшення	↔	стимулятор ЕСР
Створення нових робочих місць	збільшення	↔	основний індикатор стимулятор ЕСР
Рівень корупції	зменшення	зменшення	дестимулятор ЕСР
<i>Група 3. Сфера споживання та інфраструктура</i>			
Роздрібний товарообіг на душу населення	збільшення	збільшення	основний індикатор стимулятор ЕСР
Реалізація послуг на душу населення	збільшення	збільшення	основний індикатор стимулятор ЕСР
Індекс споживчих цін	↔	зменшення	основний індикатор
Вантажооборот за усіма видами транспорту	збільшення	збільшення	основний індикатор стимулятор ЕСР
Пасажирооборот за усіма видами транспорту	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР
<i>Група 4. Соціальна сфера</i>			
Рівень заборгованості з виплати заробітної плати	зменшення	зменшення	основний індикатор
Інтегральний індекс людського розвитку	збільшення	збільшення	основний індикатор стимулятор ЕСР
Кількість громадських організацій, які співпрацюють з місцевими органами влади щодо ЕСР	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР
Кількість проектів ЕСР	збільшення	збільшення	стимулятор ЕСР

Джерело: [10].

від організаційних, кадрових, матеріальних і технічних можливостей суб'єктів оцінювання.

Для проведення компаративного аналізу економічного співробітництва регіонів України та оцінювання його результатів доречно використання п'яти груп показників, що характеризують тенденції змін в процесі економічного співробітництва регіонів України та показники, що характеризують результати цього співробітництва (табл. 3).

Перед вибором методу аналізу необхідно визначитися з ефектом від економічного співробітництва регіонів, який визначається як підсумок корисного результату взаємодії факторів. В якості таких факторів визначені виробнича, підприємницька, соціальна сфери і сфера споживання. Окремо виділені основні соціально-

економічні показники, які є, з одного боку, результативними показниками розвитку, а з іншого, важливими стимулами економічного співробітництва регіонів — тобто такими ж факторами, що діють на ефективний результат.

Так, наприклад, валовий регіональний продукт, як показник ефективності функціонування економіки відповідної території, є одночасно і основним індикатором розвитку, впливаючи на можливості акумулювати ресурси для подальшого економічного зростання, тобто стимулятором економічного співробітництва регіонів. При чому, тенденції його змін в процесі здійснення економічного співробітництва регіонів не мають суттєвого значення, тому в таблиці позначені символом "↔".

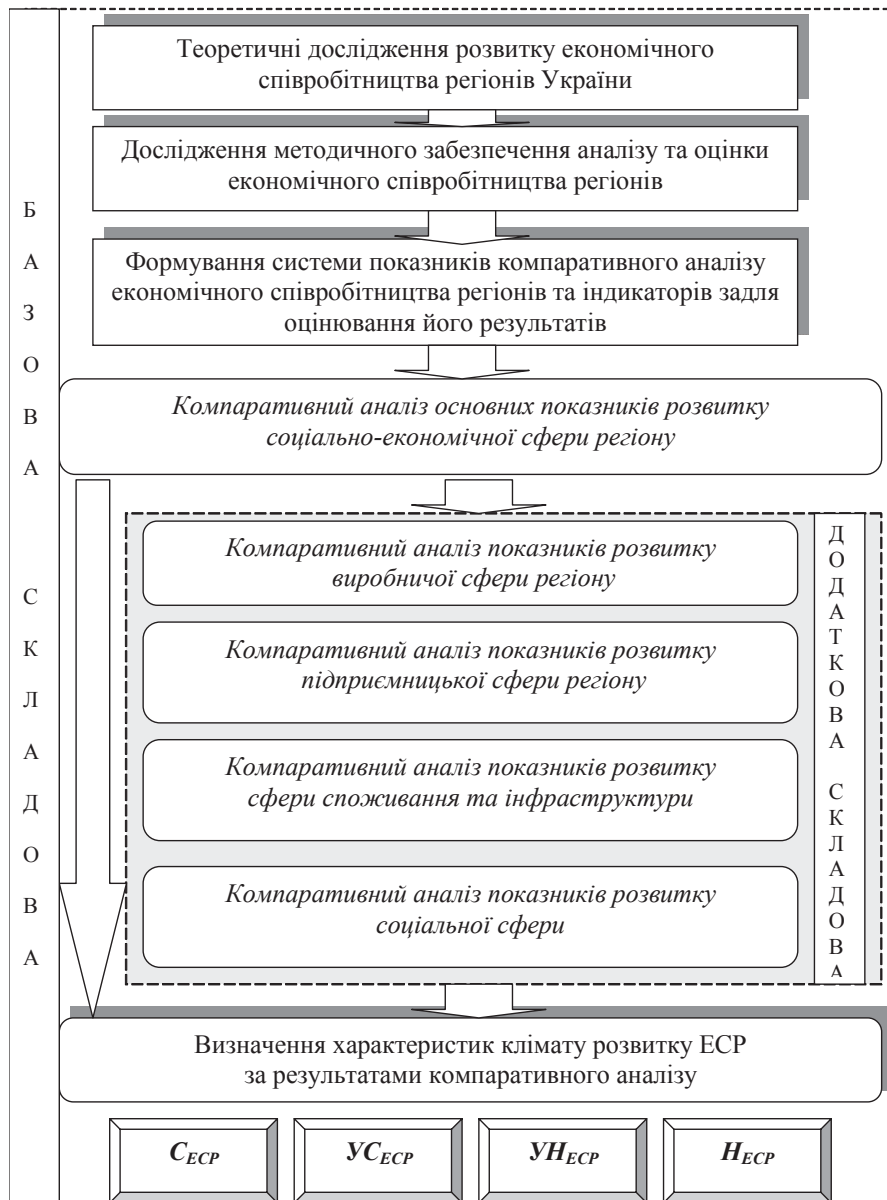

Рис. 1. Методичний підхід до проведення компаративного аналізу економічного співробітництва регіонів задля визначення їхнього клімату розвитку

Найбільш поширеними підходами до аналізу економічного співробітництва регіонів, які можуть бути використані для проведення оцінювання є: диференційований: з'ясування рівня розвитку окремих регіонів, галузей, секторів, об'єктів і чинників; кваліметричний (від лат. *qualitas* — характер, явище та грец. *μέτρον* — вимірювати): оцінювання якісних складових регіонального розвитку за допомогою кількісних показників; комплексний: охоплення всіх істотних складових і чинників розвитку регіонів; індексний: обчислення узагальнюючого показника — індексу розвитку регіону, на підставі якого формуються рейтинги регіонів; інтегральний: урахування сумісності та взаємодоповнюваності окремих показників регіонів в отриманні загального кінцевого результату, а також розрахунок коефіцієнтів за показниками питомої ваги і значущості окремих показників у загальному результаті; динамічний: упорядкування показників регіонального розвитку за темпами зростання; параметричний: установлення і кількісне вираження властивостей, функціональних залежностей між параметрами елементів системи регіонального управління і регіонального розвитку; рейтинговий: визначення місця регіону за рівнем розвитку серед

інших регіонів; компаративний: порівняння показників стану регіонів за окремими сферами. Враховуючи, що будь-яке оцінювання не може абсолютно точно відобразити розвиток економічного співробітництва регіонів, для отримання більш обґрунтованих результатів доцільно застосовувати комплекс методів, тобто формувати адаптовану та адекватну методіку аналізу.

Виходячи з задачі дослідження та враховуючи поточну суспільно-політичну ситуацію поточно суспільно-політичну ситуацію, що склалася через тимчасову окупацію деяких територій України та яка зобов'язує вносити відповідні корективи в інтерпретацію статистичних даних при їх порівнянні, запропоновано застосування наступного методичного підходу (рис. 1). Саме такий методичний підхід до проведення компаративного аналізу економічного співробітництва регіонів України дозволить здійснити оцінювання клімату розвитку та визначити його тип.

Методичний підхід до проведення компаративного аналізу економічного співробітництва регіонів здала визначення клімату розвитку містить базову і додаткову частину, тобто компаративний аналіз економічного співробітництва регіонів для визначення характеристик

клімату розвитку може бути проведений тільки за умов використання базової складової або? у більш розгорнутому виді? з використання додаткової складової.

У будь якому випадку інтерпретація отриманих результатів дозволить поділити регіони на чотири типів за сприятливістю умов розвитку економічного співробітництва регіонів:

— сприятливий клімат розвитку економічного співробітництва регіонів ($C_{ЕСР}$) — до типу відносяться ті регіони, за якими спостерігається стабільне зростання показників-стимуляторів та індикаторів економічного співробітництва регіонів чи падіння показників-дестимуляторів ЕСР;

— умовно-сприятливий клімат (УСЕСР) — включаються ті регіони України, в яких на фоні зростання (падіння) показників-стимуляторів (-дестимуляторів) та індикаторів спостерігаються виключення, що незначно погіршують ситуацію;

— умовно-несприятливий клімат (УНЕСР) — всі інші;

— несприятливий клімат (НЕСР) — відносять такі регіони, в яких спостерігаються систематичні зниження значень індикаторів економічного співробітництва регіонів у бік погіршення рівня соціально-економічного розвитку.

ВИСНОВКИ

Формування методичного підходу до проведення компаративного аналізу показників економічного співробітництва регіонів завбачає проведення досліджень різних наукових підходів та узагальнення напрямів, критеріїв і показників оцінки економічного співробітництва регіонів. За результатами чого було виокремлено традиційні етапи оцінки результатів економічного співробітництва регіонів. Для проведення компаративного аналізу економічного співробітництва регіонів України та оцінювання його результатів доречно використання п'яти груп показників, що характеризують тенденції змін в процесі економічного співробітництва регіонів України та показники, що характеризують результати цього співробітництва. Виходячи з задач дослідження запропоновано застосування методичного підходу, який дозволяє визначити клімат розвитку регіонів і який містить базову і додаткову частину тобто компаративний аналіз економічного співробітництва регіонів для визначення характеристик клімату розвитку може бути проведений тільки за умов використання базової складової або, у більш розгорнутому виді, з використання додаткової складової. Інтерпретація отриманих результатів дозволить поділити регіони на чотири типи за сприятливістю умов розвитку економічного співробітництва регіонів.

Література:

1. Сишук А.А. Методи оцінки ефективності економічних відносин України та Європейського Союзу / Сишук А.А. // Науковий вісник Волинського державного університету. — Луцьк, — 2005. — №1. — С. 248—253.
2. Школа І.М. Методичні підходи до оцінки ефективності транскордонного співробітництва / І.М. Школа, Б.М. Короп [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpn/2010_6/17_MetP.pdf
3. Євдокімов Ф.І. До проблеми оцінки ефективності інтеграції промислових підприємств / Ф.І. Євдокімов, Н.В. Розумна // Економіка промисловості. — 2007. — №1. — С. 139—145.
4. Сторонянська І. Міжрегіональні інтеграційні процеси в Україні: тенденції та перспективи розвитку / І. Сторонянська. — Львів: ІРД НАН України, 2009. — 392 с.
5. Мікула Н.А. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: монографія / Н.А. Мікула. — Львів: ІРД НАН України, 2004. — С. 208.

6. Терещенко Т.В. Методичні підходи до оцінки результатів транскордонного співробітництва прикордонних регіонів України / Т.В. Терещенко // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. — 2006. — №6. — С. 408

7. Боярко І.М. Інвестиційний аналіз: навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 400 с.

8. Осауленко О.Г. Інформаційне забезпечення державного та регіонального соціального управління: монографія / О.Г. Осауленко, О.Ф. Новикова, Н.С. Влащенко, І.В. Калачева та ін. / НАН України. Ін-т економіки пром-сті; Держкомстат України. — Київ, Донецьк, 2004. — 656 с.

9. Товканець С.А. Інформаційне забезпечення міжнародного бізнесу в рамках транскордонного співробітництва / С.А. Товканець, Г.В. Товканець // Актуальні проблеми економіки. — 2010. — № 10 (112). — С. 282.

10. Гречана С.І. Оцінка передумов розвитку міжрегіонального співробітництва / С.І. Гречана // Науковий вісник Херсонського державного університету. — Вип. 15, Ч. 1. — 2015. — С. 92—96.

11. Величко В.В. Передумови розвитку відносин між Україною та Європейським Союзом // Економіка України. — 2007. — № 7. — С. 95.

References:

1. Syshchuk, A. A. (2005), "Methods for assessing the effectiveness of economic relations between Ukraine and the European Union", *Naukovyy visnyk Volyn'skoho derzhavnoho universytetu*, vol. 1, pp. 248—253.
2. Shkola, I. M. and Korop, B. M. (2010), "Methodological approaches to assessing the efficiency of cross-border cooperation", *Zbirnyk naukovykh prats' Bukovyn'skoho universytetu*, [Online], available at: http://zbirnyk.bukuniver.edu.ua/issue_articles/17_1.pdf (Accessed 15 September 2016).
3. Yevdokimov, F. I. (2007), "The problem of evaluating the effectiveness of the integration industry", *Ekonomika promyslovosti*, vol. 1, pp. 139—145.
4. Storonyans'ka, I. (2009), *Mizhrehional'ni in-tehratsiyni protsesy v Ukraini: tendentsiyyi ta perspektyvy rozvytku [Interregional integration processes in Ukraine: trends and prospects]*, IRD NAN Ukrayiny, Lviv, Ukraine.
5. Mikula, N. A. (2004), "Mizhterritorial'ne ta transkordonne spivrobitnytstvo" [Interterritorial and cross-border cooperation], IRD NAN Ukrayiny, Lviv, Ukraine.
6. Tereshchenko, T. V. (2006), "Methodological approaches to assessing the results of cross-border cooperation of Ukraine border regions", *Visnyk Khmel'nyts'koho instytutu rehional'noho upravlinnya ta prava*, vol. 6, p. 408.
7. Boyarko, I. M. (2011), *Investytsiynyy analiz [Investment analysis]*, Tsentru uchbovoyi literatury, Kyiv, Ukraine.
8. Osaulenko, O. H. Novykova, O. F. Vlasenko, N. S. and Kalacheva, I. V. (2004), *Informatsiynne zabezpechennya derzhavnoho ta rehional'noho sotsial'noho upravlinnya [Information support of state and regional social management]*, Instytut ekonomiky promyslovosti NAN Ukrayiny and Derzhkomstat Ukrayiny, Kyiv, Donets'k, Ukraine.
9. Tovkanets', S. A. and Tovkanets', H. V. (2010), "Information support of international business through cross-border cooperation", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 10 (112), p. 282.
10. Hrechana, S. I. (2015), "Assessment of the interregional cooperation prerequisites", *Naukovyy visnyk Kherson'skoho derzhavnoho universytetu*, vol. 15, pp. 92—96.
11. Velychko, V. V. (2007), "Background of relations between Ukraine and the European Union", *Ekonomika Ukrayiny*, vol. 7, p. 95.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2016 р.